

den Ret, som her omtaltes, skal man atter komme frem med denne Sag og bringe den under Lovgivningsmagtens Afgjørelse. Det er denne Omstændighed, som forekommer mig at være aldeles overflødig; man kan allerede nu give Regjeringen den Besværelse, den forlanger i Paragræphen for det Tilfælde, at Regjeringen har Ret, og Andet indeholdes der ikke i Paragræphen.

J. M. Hansen: Jeg maa for det Første bemærke, at jeg ikke har sagt, at jeg var af en anden Mening end Regjeringen; jeg har kun sagt, at Rigsdagen ikke skulde gaae hen og erklære sig enig med Regjeringen i dens Anskuelse af Sagen ved at tiltræde denne Paragræph. Endvidere kan jeg, naar denne Paragræph bliver stående, og Spørgsmaalet kommer for Domstolene, ikke finde Andet, end at Domstolene i denne Paragræph ville kunne søge et Moment mere for Rigtigheden af, hvad Regjeringen anseer for det Rette; thi det er dog Noget, man er berettiget til at slutte om ethvert som helst Lovbud, at ingen lovgivende Magt fornøstigtviis gaaer hen og giver Love for Tilfælde, som den ikke antager at finde Sted. Nu siger man her: „hvor Statskassen maa ansees som Godssets Eier at have en Herlighedsret over Gadejorderne i Godssets Byer, skal osv.“; men, ved at antage dette, forudsætter Rigsdagen aabenbart, at der gives Tilfælde, hvor Staten har en saadan Ret; thi forudsættes det ikke, at der gives saadanne Tilfælde — de være saa eller mange —, saa er det fornøstigtviis aldeles modsigende og aldeles ligegyldigt at give et Lovbud, som indeholder en saadan Bemyndigelse. Blot det, at give en saadan Bestemmelse, hvor ubestemte Ordene end ere stillede, forudsætter dog, at der eksisterer Tilfælde, hvor Staten har en saadan Ret, medens man, ved ingen saadan Bestemmelse at give, som jeg nu hører, kan vente at faae Spørgsmaalet hurtigt afgjort ved Domstolene, og dette anseer jeg virkelig for en Fordeel, af Hensyn hvortil vi ogsaa skulle søge at faae denne Paragræph forkastet. Som sagt, dersom vi antage den, saa frygter jeg for, at Domstolene i den ville søge et Moment mere for, at Staten har en saadan Ret, idet jeg ikke kan nægte, at det er rigtigt at slutte, at,

naar en Paragræph af det Indhold er vedtaget, maa der have forebrevet Rigsdagen visse Tilfælde, som den antog maatte komme ind derunder. Det er denne Frygt, der bevæger mig til at stemme imod Paragræphen.

Jesperfen: Jeg kan ikke ganske tilfulde troe, at den høitærede Finantsminister virkelig vil søge til Domstolene for at have sig nogen Giendomsret over Gadejord (En Stemme: Jo!). Ja, vi ville faae det at see, men i ethvert Tilfælde er det mig klart, at, naar han gjør det, og han saa kommer med en Dom, som viser, at hans Anskuelse var den rette, saa er det tidsnok at give ham den Bemyndigelse, han trænger til.

Ischering: Det forekommer mig, som om Striden her dreier sig om Noget, som man ikke noksom har fremhævet. Den høitærede Finantsminister har stadig brugt Udtrykkene „Herlighedsret“ og „det er Staten, der har Herligheden“, men Lovbuddet seer ud, som om det var Bylauget, der havde Herligheden, og Staten Grunden. Forholdet er vist netop, at det er Bylauget, der har Grunden, og Staten, der har Herligheden, og derfor maa Bylauget, naar det vil bruge denne Jord, have Statens Consens som den, der i disse Forhold er den Øverste, den, der har Herligheden, men Staten maa heller ikke nægte det sin Consens mod en passende Affindelse for Herligheden. Grunden, Gadejorden, er lagt til Brug for Byen, det er altsaa Byen, der har Besiddelsen af Grundens Brug, og naar den skulde komme Byen til Bedste, maa Godsbesidderen have forbeholdt sig, eller det synes som om Sædvane har forbeholdt Godsbesidderen — og her er Staten Godsbesidder — Herligheden, det vil sige Tilhøret dermed og forskjellige Fordele af denne Jord. Det maa maaffee fra Bylaugets Side godtgjøres, at det Brug, som det vil gjøre deraf, er til Nytte for Byen, førend den kan benytte Grunden, og det kan være, at Staten, Godsbesidderen, med Rette kan fordrø en Godtgjørelse for den Herlighedsret, den taaber derover, men det vilde være mod Tingenes Natur, om Bylauget skulde have en Indflydelse derpaa, som ikke angik Grunden, som ikke angik Brugen af selve Jorden. Naar Staten gaaer hen og spørger Bylauget: maae vi bruge